

ABCDE methodiek

Bron: J.M. Kruyswijk, senior wetenschappelijk medewerker NHG

<https://www.nhg.org/themas/publicaties/herziene-abcde-kaart-voor-huisartsen-onderbouwing-en-implementatie>

Inleiding

De ABCDE-methodiek is een werkwijze waarbij hulp wordt verleend volgens het principe "treat first what kills first". Met andere woorden: eerst de primaire (levensbedreigende) en vervolgens de secundaire c.q. tertiaire (niet-direct dan wel niet-levensbedreigende) letsels en stoornissen. Deze handwijze heeft belangrijke voordelen daar er - naast een duidelijke houvast - door het volgen van deze methodiek doorgaans alle letsels en stoornissen kunnen worden onderkend en behandeld. De ABCDE-methodiek is in 1976 ontwikkeld in Amerika en wordt wereldwijd toegepast. In Nederland werken SEH-afdelingen van ziekenhuizen, de ambulancezorgverlening, de brandweer en defensie al langere tijd met deze methodiek.

A – airway: beoordeeld wordt of de lucht-/ademweg vrij is; zo nodig moet deze vrijgemaakt worden. CWK-controle

B – breathing: zijn er symptomen van een bedreigde oxygenatie/gaswisseling? Is er een indruk van de zuurstofsaturatie? Is toediening van zuurstof nodig? Moet er beademing worden toegepast, al of niet met gebruik van hulpmiddelen?

C – circulation: zijn er symptomen van een bedreigde circulatie? Wat zijn de eventuele oorzaken? Zijn er bloedingen?

D – disability: is er een bewustzijnsstoornis en/of andere acute neurologische symptomen? Bij de objectivering van storingen in het bewustzijn wordt gebruik gemaakt van de Glasgow Coma Scale.

E – exposure/ environnement: is de lichaamstemperatuur gestoord en wat is daarvan de oorzaak? Hebben omgevingsfactoren daarop invloed gehad (zoals koud water bij dreigende verdrinking)? Denk ook aan koolmonoxide / de omgeving van de patiënt.

ABCDE-kaart

Een handig hulpmiddel voor het ABCDE-schema is een samenvattingskaart gemaakt door het Nederlands huisartsen genootschap. Op ABCDE-kaart staat als eerste de Algemene benadering. De Algemene benadering houdt in dat allereerst de vraag beantwoord wordt of de situatie veilig is voor de hulpverlener, onmiddellijk gevolgd door de vraag of men al dan niet moet reanimeren.

- Geen bewustzijn, geen ademhaling => reanimeren.
- Wel ademhaling → ABCDE-methodiek toepassen.

De ABCDE-systematiek start met de primary assessment, waarin naar het toestandbeeld wordt gekeken. Pas na de re-assessment (conclusie en herbeoordeling ABCDE) komt de secondary assessment aan bod, die zich richt op de diagnose. Op de ABCDE-kaart voor huisartsen staan de interventies aangegeven die de huisarts kan verrichten. De werkgroep is

er daarbij vanuit gegaan dat de basale vaardigheden bekend mogen worden verondersteld en heeft alleen die handelingen opgenomen die voor de acute bepaling belangrijk zijn. In het blauw staan de interventies aangegeven die alleen in de ambulance en in de klinische setting kunnen worden verricht.

Via onderstaande link kan je de ABCDE-kaart downloaden van het Nederlands huisartsen genootschap downloaden:

https://www.nhg.org/sites/default/files/content/nhg_org/images/abcde-kaart.pdf

CONCLUSIE en RE-ASSESSMENT: herbeoordeling A BCDE

- Chaden overgeplaatste items
- Verstellen veranderingen in ABCDE
- Beoordelen resultaat van interventies

SECONDARY ASSESSMENT = gericht op diagnose

Anamnese

- Begrijpeloze klacht
- Dijkende klachten
- Voor geschiedenis
- Medicatie
- Allergieën
- Contact

Volledig lichamenlijk onderzoek

Documentatie

- Noteren alle bevindingen en conclusie
- Behandelingspartijen?
- Overdracht

Besluit afpakken over transport/dofit level behandeling

Voor overdracht in de eerste lijn: SOEP
 Voor overdracht aan ambulance en de tweede lijn: ABCDE
 Voor overdracht van ambulance aan SEH: MIST
 Voor overdracht in de tweede lijn: SBAR

AVPU-score

Alert: is alert en stik bewust van zijn omgeving
 Vocal: reageert op aanpakken
 Pain: reageert alleen op pijnprikkels
 Unresponsive: reageert in het geheel niet op prikkels van buitenaf

Glucose Coma-check/EMV-score

Ogen openen (E)	Somre
Spontaan	4
Bij aanpakken	3
Bij pijnprikkels	2
Niet	2

Motorische reactie (M)

Voert opdracht uit	6
Lokaal reageert	5
Trekt het lichaamsdeel terug bij pijnprikkels	4
Buigt het lichaamsdeel bij pijnprikkels	3
Strakke romp lichaamsdeel bij pijnprikkels	2
Geen	1

Verbaal reactie (V)

Kan een helder gesprek voeren/geantwoord	5
Zwermvarend	4
Woorden/vadruaat	3
Geulder/vonverstaanbaar	2
Geen	1

Indicatie van normwaarden

Leeftijd (in jaren)	Ademfrequentie per minuut	Hartfrequentie per minuut
<1	30-40	110-160
1-2	25-35	100-150
2-5	25-30	95-140
5-12	20-25	80-120
>12 (volwassenen)	15-20	60-100

Bron: NHG-Standaard/M24, Acties bij kinderen

Berekening lichaamsgewicht aan de hand van de leeftijd (uitsluitend kinderen > 1 jr en < 10 jr)

Gewicht (kg) = 8 + (2,5 x leeftijd)

Bron: Stichting Spoedeisende Hulp bij Kinderen (SSHWAPLES)

Deze kaart werd mede mogelijk gemaakt door de ZBOH.

ABCDE-kaart voor huisartsen

Deze kaart is een leidraad voor spoedeisende hulp in de huisartsenpraktijk en voor de opleiding van arts.

Het is afhankelijk van de situatie welke interventies daadwerkelijk kunnen worden verricht. De kaart moet worden gezien als een checklist.

okt 2012

nhg **INHOUDT INFORMATIE** **GENOOTSCHAP HUISARTSEN**

ALGEMENE BENADERING

Situatie veilig voor hulpverlening?

ja → Bewustzijn → ja → Ademhaling? → ja → ABCDE → ABCDE "breut first what kills first": vraag tijdig hulp

nee → BLS

ja → ABCDE

ja → ABCDE

PRIMARY ASSESSMENT = gericht op toestand/bewustzijn

A - Awareness: ademweg

Stabilisatie CWK

- Bij trauma: noodzakelijk?

Kijken

- Inspectie mondholte. Uitsluitende en inwendige oorzaken van ademwegobstructie?

Luisteren

- Heesheid? Hoorbare ademhaling (inspiratoire rindes, rachtelen, snurken)?

Voelen

- Met oor of hand boven de mondholte voelen naar luchtbeveging

Interventie

- Verwijdering corpus alienum/uitslagen
- Manuele luchtwegmanoeuvre (head tilt/chin lift, jaw thrust, head tilt)
- Inbrengen van Mayo-Guedel-tube of nasopharyngeale tube
- Endotracheale intubatie of supraglottische luchtweg (Beyersmasker)
- Coniotomie

ME: Blauwe tekst = interventies in ambulance of op de SEH

B - Breathing: oxygenatie en ventilatie

Kijken

- Kleur cyanose?
- Uitsluitend zichtbare afwijkingen aan de thorax (trauma) aangeboren?
- Ademhalingsbewegingen (frequentie, regelmaat, diepte, in-/intra-acties)
- Ademhalingsgeluid (gebruik hulpademhalingsgeperen)

Luisteren

- Auscultatie longen, in/?
- Percussie, in/?

Voelen

- Ademhalingsbewegingen, in/?
- Subcutaan emfysem?
- Bij trauma: ribfracturen?

Monitorering

- Zuurstofverzadiging (pulsometrie (met/onder O₂))
- Ademfrequentie

Interventie

- Zuurstof (nasofila canule, masker, non-rebreathing masker)
- Ophelven bronchospasme (verwijding/bronchodilatatie)
- Spanningsover: decompressie met naald/thoraxdrainage
- Beademing bij insufficiënte ademhaling (via masker, larynxmasker, endotracheale tube enz. met ballonCPAP)

ME: Blauwe tekst = interventies in ambulance of op de SEH

C - Circulation: circulatie/bloedingen stoppen

Kijken

- Huidkleur (bleekheid, roodheid, transpiratie)
- Uitsluitend zichtbaar ernstig bloeden (uitsluitend bloedingen, bloedspraken, hemoptoe, bloederige urine)
- Halsvenen (gestuwd/gezwellen)
- Symptomen (shock/schok)
- Capillary Refill Time (CRT) op sternal

Luisteren

- Auscultatie hart (frequentie, ritme, luidheid tonen, souffles)

Voelen

- Temperatuur extremiteiten (handen en voeten)
- Pulshalsslag (frequentie, ritme, kracht)
- Bloeddruk
- Bij shock: buikonderzoek
- Bij shock na trauma: ook buikonderzoek

Monitorering

- Hartritme
- Bloeddruk

Interventie

- Stelp ernstige uitwendige bloedingen
- in toegang bij ernstige situaties (a)
- Intra-oude toegangsweg (toekomst)
- Vlootstuftherapie (starten met NaCl 0,9%, zo nodig warm, bolus, zo nodig herhalen)
- in antistofica (idek aan allergie)
- Erytrocytenconcentraat, eventueel ongekruut, fresh frozen plasma, stollingfactoren, trombocytconcentraat
- CAD en mating uitproductie

ME: Blauwe tekst = interventies in ambulance of op de SEH

D - Disability: bewustzijn/neurologische uitval

Kijken/luisteren/voelen

- Bewustzijn (EMV) bij kinderen (AVPU)
- Pupillengrootte (grootte, vorm, lichtreactie, in/?)
- Lateraaliteit (symmetrie, geluid)?
- Taken van meningevale prikkeling (met/na)

Metan

- Bij gedeeltelijk bewustzijn: glucosetesting (met/na)

Monitorering

- Bewustzijn (EMV of AVPU)
- Pupillen
- Glucose

Interventie

- Hypoglycemie: glucose (p.o. of i.v.) of glucagon i.m.
- Anticonvulsiva
- Bij intracraniale antidieta

E - Exposure/ontmetment: wondwonden afdekken/temperatuur/omgeving

Kijken/luisteren/voelen

- Huidafwijkingen (verdwakking van riet)
- Hematomen, bloedingen
- Zwellingen, oedemen
- Verwondingen
- Onaangename geur (met/na)
- Prikkeles
- Omgingsfactoren

Monitorering

- Temperatuur metan

Interventie

- Toedekken, opwarmen
- Bij hypothermie: verwarmde infusie/vloeistoffen

ME: Blauwe tekst = interventies in ambulance of op de SEH